

Dokument nr. 8:94

(2003-2004)

Privat forslag fra stortingsrepresentantene Gunn Karin Gjøl, Knut Storberget og Anne Helen Rui

Forslag fra stortingsrepresentantene Gunn Karin Gjøl, Knut Storberget og Anne Helen Rui om tiltak for å styrke voldtektsfres rettssikkerhet

Til Stortinget

BAKGRUNN

Kvinner har krav på et liv i frihet, uten å bli utsatt for seksuelle overgrep, og uten å måtte frykte for slike overgrep. Voldtekt er en alvorlig krenkelse av kvinners frihet, og innebærer brudd på grunnleggende menneskerettigheter. En voldtekt kan for mange bety en livslang krenkelse, fordi de psykiske skadevirkningene fra en voldtekt kan følge en livet ut. Slik seksualisert vold mot kvinner er et alvorlig samfunnsproblem og et offentlig ansvar, ut over det ansvar den enkelte gjerningsperson må bære.

Mindre enn hver tiende voldtektsanmeldelse ender i fellende dom. Det ble anmeldt 681 voldtekter i 2002, og 724 i 2003. I 2002 førte kun 52 saker til domfellelse. Saksbehandlingstiden i politi- og rettsapparatet er lang. Behandlingstiden er over ett år i saker som føres for domstolen, noe som er svært belastende for dem det gjelder. Henleggelse av saker eller manglende domfellelse føles ofte som et nytt overgrep. Den lave andelen domfellelser bidrar også til at færre tar belastningen med å anmelde voldtekt. Mørketallene er store. Det anslås at bare én av 12 kvinner anmelder voldtekten.

I arbeidet med å forebygge og bekjempe seksualisert vold mot kvinner, må en sette i verk en rekke tiltak. En del er allerede gjort, men fortsatt gjenstår mye for å sikre kvinner et liv i frihet fra seksuelle overgrep, og for å styrke rettssikkerheten til kvinner som er utsatt for voldtekt og andre seksuelle overgrep. Dette er et samfunnsansvar. Dersom flere vold-

tekter fører til domfellelse, er det god grunn til å anta at det også vil virke forebyggende. Det vil vise kvinner at det nytter å ta belastningen med å gå til en anmeldelse, og det vil vise gjerningspersoner at dette er en alvorlig forbrytelse en ikke går fri fra.

Det følger av straffeprosessloven at kvinner som utsettes for voldtekt, har rett til advokat. Retten oppstår som regel fra forholdet blir anmeldt. Blant annet fordi så få anmelder voldtektssaker, må denne retten utvides til å gjelde uavhengig av om saken anmeldes eller ikke. Kvinner bør opplyses om retten til bistandsadvokat i møte med det offentlige, enten det er politi, helsevesen eller annen instans som først møter kvinnen. Bistandsadvokaten skal ivareta fornærmedes interesser i forbindelse med etterforskning og hovedforhandling. Bistandsadvokaten bør også ha som oppgave å ivareta fornærmedes interesser i forhold til hjelpe- og behandlingsapparatet.

Det er i de fleste fylker opprettet voldtektsmottak tilknyttet legevaktjenesten. Slike mottak må være tilgjengelig over hele landet, knyttet til det etablerte helsevesenet i hver helseregion, med en forutsigbar finansiering. Legevakt/akuttmottak må ha kompetanse til å ta imot volds- og voldtekts ofre, og til å sikre bevis. Det er behov for en kvalitetsheving av prøvetaking og dokumentasjon ved voldtekt. Opplæring i hvordan DNA-spor sikres kan blant annet bidra til å styrke etterforskning og øke oppklaringsprosenten. Mottakene må også ha utstyr til å dokumentere overgrep utover medisinsk utstyr, for eksempel fotoapparat.

I dag er det et problem at politiet ikke foretar DNA-testing, fordi de ikke har økonomiske ressurser til dette. Det må derfor utredes en alternativ sentral finansiering av DNA-tester. Når det gjelder fingeravtrykk, har politiet adgang til å ta dette av personer som er mistenkt eller dømt for straffbare handlinger som kan medføre frihetsstraff, jf. straffeprosessloven

§ 160. Det bør vurderes å utvide DNA-registeret, slik at DNA-registrering utføres på linje med fingeravtrykk. Videre må etterforskningskompetansen i politiet på dette området styrkes, og det må etableres egne voldtektsetterforskere i alle politidistrikt.

De fleste voldtekter skjer i nære relasjoner. Likevel er det her det er færrest anmeldelser. Heller ikke dette er et privat anliggende for den enkelte familie, men et offentlig ansvar. Et viktig virkemiddel er å sørge for at det blir heltidsstillinger som familievoldskoordinator i alle politidistrikt.

En viktig del av arbeidet med å forebygge voldtekt og vold mot kvinner, er å få på plass et landsdekkende hjelpe- og behandlingstilbud til menn som utøver vold. Dette må prioriteres.

Den lave andelen domfellelser i voldtektssaker gjør at diskusjonen om å øke straffenivået for denne typen kriminalitet kan virke mindre relevant. Den forventede straff kan likevel ha betydning, både for potensielle gjerningspersoner og for kvinners vurdering av om en voldtekt skal anmeldes. Den straff som faktisk utmåles, har også betydning for allmennhetens rettsoppfatning. Det bør derfor foretas en gjennomgang av straffutmålingen i voldtektssaker. Når det gjelder behandlingstiden hos politi og domstoler, har Arbeiderpartiet tidligere fremmet forslag om tiltak for å redusere behandlingstiden for straffesaker, jf. Dokument nr. 8:63 (2003-2004) og Innst. S. nr. 218 (2003-2004).

Som ledd i en styrket innsats for voldsutsatte kvinner, oppnevnte regjeringen Stoltenberg i 2001 Kvinnevoldsutvalget. Utvalget har levert sin innstilling, jf. NOU 2003:31. Utvalget har foreslått lovendringer og tiltak for å styrke stillingen til kvinner utsatt for vold og overgrep av nåværende eller tidligere samlivspartner. Innstillingen forventes å bli fulgt opp av Regjeringen.

Det er også behov for et grundig arbeid for å styrke rettssikkerheten til kvinner som utsettes for voldtekt, og derigjennom også å styrke det forebyggende arbeid. Det bør derfor nedsettes et bredt sammensatt

offentlig utvalg for å utrede stillingen for kvinner som har vært utsatt for voldtekt og annen seksualisert vold. Et slikt utvalg bør arbeide videre med de problemstillinger som er skissert ovenfor, samt foreslå andre konkrete tiltak til styrking av voldtektsfres rettsstilling. Videre bør utvalget vurdere kunnskapen og kompetansen innen politi- og rettsvesen, helsevesenet og annet hjelpe- og behandlingsapparat, og samarbeidet mellom de ulike instanser. Hovedmålet med arbeidet må være å få kvinner til å anmelde voldtekter og å øke antallet domfellelser. Utvalgets arbeid må følges opp av Regjeringen ved at Stortinget får seg forelagt forslag til lovendringer og tiltak for å bedre voldtektsfres rettssikkerhet.

FORSLAG

På bakgrunn av dette fremmes følgende

f o r s l a g :

1. Stortinget ber Regjeringen oppnevne et bredt sammensatt offentlig utvalg for å utrede stillingen for kvinner som har vært utsatt for voldtekt og annen seksualisert vold, og gjennom dette styrke voldtektsfres rettssikkerhet.
2. Stortinget ber Regjeringen sikre voldtatte kvinner rett til bistandsadvokat uavhengig av om saken anmeldes.
3. Stortinget ber Regjeringen sørge for tilgjengelig voldtekts- og voldsmottak over hele landet knyttet til helseforetakene, og at legevakt/akuttmottak har kompetanse og utstyr til å sikre bevis.
4. Stortinget ber Regjeringen vurdere en alternativ sentral finansiering av DNA-registrering, samt vurdere en utvidelse av DNA-registeret.
5. Stortinget ber Regjeringen sørge for å iverksette et landsdekkende hjelpe- og behandlingstilbud til menn som utøver vold.

Oslo, 18. juni 2004